

ЗАМАН

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ **ВРЕМЯ** ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КЪАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ПРИЁМ Буйрукъла берилгендиле, аланы толтурууну болжаллары да тохташдырылгандыла

Къабарты-Малкъарны Башчысы **Казбек Кокоев**, Правительствоуну ююнде республикада жашаган адаманы бир къаууму бла тоёушты, аланы тарыхы уларына бла тилеклерине тынгылаганды.

Ол кюн КъМР-ни оюучусуна келгенге жарыуларыны асламысы саулыкъларында къыулары болганагъа, къыйын ауругъанлагъа, көп сабийли эмда къолайсыз койорла болушукъ кереклиге бла байламлы адиле. Бир-бирле уа жашар жерлери тар болганагъа тарыхында.

Келгенге тынгылагъандан сора Казбек Кокоев

тиийшли министрстволарга бла ведомстволарга, көп сабийли эмда къолайсыз койорла болушукъ кереклиге бла байламлы адиле. Бир-бирле уа жашар жерлери тар болганагъа тарыхында.

толтурууну болжаллары да тохташдырылганды.

**КъМР-ни Башчысыны
бла Правительствоуну
пресс-службасы.**

Жандаурлукъ Депутатладан - жарыкъ байрам, эзде къаллыкъ саугъала

Тюнеме Музыкылы театра саулыкълары осал, ёксюз, къвар адамлары болмагъан сабийчиклеге жарыкъ байрам къуралганды. Жашчыкълагъа бла къызчыкълагъа театры артистлери «Золушка» жомакъны кёргозгендиле. Бу жандаурлукъ акцияны башламчылары уа КъМР-ни Парламентини депутатларыдыла.

Быллай жумушу ала биринчи кере бардырларны, анга ахчаны да кеслери белгенлерин белгилерчады. Жаш къонакъларга уа, жомакъдан сора да, саугъала да хазырлангандыла.

Спектакль башлангынчы Парламентини спикери **Татьяна Егорова** жыйылгъанланы алгъышлагъанды. Ол депутатла окъуучуларга школларына сыйоу баргъанларын, алай байрамны алында уа аланы кеслерине къонакъларга алыргъа сыйгенлерин белгилегенди.

Жангы жылны къуанчында таматала, кичиле да жомакъга ийнадыла, барыбыз да жерегибизде болган умутла толурларын сакълайбыз. Биз а сизге саулыкъ, насып

тежейбиз, келир жыл битеу муратларыгъыз толсунла! - дегенди ол.

Алай бла Музыкылы театры артистлери жаш къонакъларга сейир жырла, төпселеуе хазырлагъандыла. Алагъа биосорегенлерин а сабийчикде къарсла бла билдиргендиле.

Ол кюн а байрамга республиканы интернатларанда, энчи коррекциалы школлада, «Намыс» реабилитация арада турган 500 окъучу чакърылгандыла. Ахырында ала артисте бла бирге ариу жасалган назы терекни къатында суратха да тыошгендиле.

Парламентини Билим берии, илму эм жаш тёлону ишлери жаны бла комитетини башчысы **Нина Емужева** бу жумушуну юсюнден айта, сабийлини гитчеликден да театрға, культурага юйретирге тиийшли болганын чертгенди. «Биз гитче къонакъларыбызга эшик аллында тоёубенгиз. Ала берип кирип, артистлери кёр-

генлеринде, кёзчюклери алай жарыганды! Аланы кёлери театрға биринчи кере келгенлерине ишек-сизме. Бюгюн байрам биз сыйгенча ётсе, аланы культурага, искусствога жюреклери ачылып деп шанабиз», - дегенди ол.

ТИКАЛАНЫ Фатима.
Суратланы **ХОЛАЛАНЫ Марзият** алганды.

Комиссия Борчундан Хыйлалыкъ бла къутулмазса

КъМР-ни Правительствоуну аманлыкъланы профилактикасы жаны бла ведомстволар арылы комиссияны кезилуе жыйылуунда сёз отлукъ энергияны комплексде бузукулукъланы азайтууну, предприятялада энергоресурсла ючюн борчну кетериуну юсюнден барганды.

Дагында сюдно оюнуу бла жууапха тартылгы, эркин болганагъа социал себеплик берилуе, аланы эмда юйорлерин жамауат жашагъа синдириуну амаллары сюзюлгендиле. Кенгешни Экономика эм жамауат къоркъуусулукъ советини башчысы **Казбек Татуев** бардырганды.

Анда КъМР-де баш федерал инспектор **Тимур Маков** да къатышанды.

Биринчиден, отлукъ энергияны комплексде бузукулукъланы азайтуу жыйылган борчну кетериуу бла байламлы халны юсюнден КъМР-де МВД-ни экономика къоркъуусулукъ эм коррупциягъа къажуа бёлёюнчю башчысыны къуулгъун толтурууну **Мурат Бетров** айтханды. Ол белгиле этен шортлагъа кёре, быйыл оцтиагъа 186 бузукулукъ ачыкълагъандыла, ол санда экономика жаны бла - 44, уголовный - 142. Аладан 21 уллу эм бек уллу аманлыкъларды.

170 материал, тинтилип, ахырына жетдиргенди. Артыкъда уллу амалыкъ этгенлери ючюн ючюлеуе уголовный жууапха тартылганды. Къыралгъа 8 миллион сомдан артыкъ къоран этилгенди тохташдырылганды, андан 5 миллион сом кыйтарылганды, - деп билдиргенди докладчы.

Ол жыйылгъанланы эслерин ахир кезиуде газ излагъа эркин болмай къыйтарып къошулгъаны саны кёбейгенине бурганды. Полициячыла жылны башында берил алай 135 аманлыкъланы ачыкълагъандыла. Право

низамны сакълауучула РФ-ни Административ бузукулукъланы кодексини 7.19-чу статьясына кёрё бузукулукъла этиуу бла байламлы 2.12 мингден аслам административ протокол жарашдыргандыла. Сёз гэм эм ток излагъа законсуз къошулууну юсюнден барады.

«Газпром межрегионгаз Нальчик» компаниягъа 5.560 миллиард сомга жетгендин да билдиргенди докладчы. Ол санда энчи адамла 3 миллиард сомдан асламын, предприятяла уа 2,3 миллиард сомну төлемей койгандыла. Аны бла бирге уа газ излагъа отлуқну тас болганы уллу кемчиликленден бирди. Жылны башында берил аны ёлчмеи 268,5 миллион кубометрге жетгенди. Ол а республикагъа келтирилген газны 27,8 проценти чакълар бирди.

Төлелени юсперинден айтханда, январь-октябрь кезиуде ала энчи иледе 92,2 процентге, бюджет организациялада - 100 процентге, отлукъ бла жалчытуу компаниялада уа 49,9 процентге жыйылгандыла. Докладчы газны сатыуу бла юрешине компанияла энчи иелени болчаларын семиртип кёргозгенлерине ишеклик болганын чертгенди. Аны уа тинтириуу эслерини да шагъатлыкъ этдиле.

Сёзге, мартада РФ-ни УК-сыны 165-чи статьясыны 2-чи кесегини «б» пунктуна кёрё терслеуу материалла ачылгандыла (агдап, көп санда къоранч этилгенди ючюн). Ол а «Газпром межрегионгаз Нальчик» абонементлеге 14,5 миллион сомну артыкъ жазганы бла байламлыды. Компания энчи иелени газны эсеплеуе сётичклеринде тарихлене семиртип кёргозгени тохташдырылганды. Бу амалыкълы жумушлуу кзуулукъчугъа сюдно оюнуу бла тазир салынганды, дегенди Бетров.

Дагыда РФ-ни УК-сыны 201-чи статьясыны 1-чи кесегине кёрё юч уголовный иш ачылганды. «Газпром межрегионгаз Нальчик» компанияны Уван районда бёлёюнчю аны Золск районда абонемент кесегини таматалары, Бахсан районда инсанла бла ишлеуе мастер газ ючюн төлеуени кёбейтип кёргозгендиле.

Бизы бла комиссияны келечилери сюдно оюнуу бла жууапха тартылгы, эркин болганагъа къырал болушукъ къалай толтурулганын сюзюлгендиле. Алагъа себеплик медицина, социал жаны бла да этиледи. КъМР-ни саулыкъ сакълауу министри **Рустам Калиботову** айтханды.

Очыт этерин алында **Зумакъ-улан Борис** быйыл декабрьда РФ-ни Президенти **Владимир Путин** Кремльде Россияны субъектеринде адамны эркинликлери жаны бла уллономочныйле бла тоёубенгиз сөзтергенди.

Владимир Владимирович докладгъа эс буруп тынгылаганды. Ол омулдсменге аны конституциялы нызамны жалчытууда, къыралны инсанларны эркинликлери бла праволарын сакълауу да шынгаллы болушукълары болганыларын чертгенди эмда не жаны бла да болушурга хазыр болганын айтханды, дегенди ол.

Бизы бла уа Уллономочныйлени координация советини кенгеше бардырылганды. Анда уа Уголовный эм административ жууапха тартуу процессини кезиуде ачыгъанланы эркинликлери сакълауу амаллары сюзюлгендиле. Баш докладчы РФ-де Адамны эркинликлери жаны бла уллономочный **Татьяна Мос-**

ЭКСПЕРТ СОВЕТ

Инсанланы эркинликлерин сакъларгъа итинип

КъМР-де Адамны эркинликлери жаны бла уллономочныйле Эксперт советини жыйылуунда 2019 жылда тамаланган ишлене эселери чыгарылгандыла. Очыт этерин алында **Зумакъ-улан Борис** быйыл декабрьда РФ-ни Президенти **Владимир Путин** Кремльде Россияны субъектеринде адамны эркинликлери жаны бла уллономочныйле бла тоёубенгиз сөзтергенди.

Владимир Владимирович докладгъа эс буруп тынгылаганды. Ол омулдсменге аны конституциялы нызамны жалчытууда, къыралны инсанларны эркинликлери бла праволарын сакълауу да шынгаллы болушукълары болганыларын чертгенди эмда не жаны бла да болушурга хазыр болганын айтханды, дегенди ол.

Бизы бла уа Уллономочныйлени координация советини кенгеше бардырылганды. Анда уа Уголовный эм административ жууапха тартуу процессини кезиуде ачыгъанланы эркинликлери сакълауу амаллары сюзюлгендиле. Баш докладчы РФ-де Адамны эркинликлери жаны бла уллономочный **Татьяна Мос-**

Докладчы билдиргенге кёрё, РФ-ни Президенти Шимал-Кавказ федерал округда толу

эркинликли келечиси, аны Аппараты, КъМР-де баш федерал инспектор, сабийлини эмда предпринимательлени эркинликлери жаны бла уллономочныйле бла да хайырлы байламлыкъла къуралгандыла. Жылны алында берил **Зумакъ-улан Борис**, Уллономочныйини аппаратыны келечилери да республикалы, регионал арылы, битероссей, халкъла арылы конференцияла, форумлагъа тири къатышханды, республикада инсанланы эркинликлерин сакълауу иш къалай къуралганыны юсюнден докладда этгендиле.

Омбудсменин башламчылыгы бла КъМР-ни Парламентинде къуралган «Гетерек столда» аз тоёубен арууладан къыйналгъанлагъа тиийшли медицина болушукъ берилуе юсюнден сёлешингенди. Жылны башында берил озган 11 аны ичинде уа Уллономочныйге, аны аппаратыны инсанладан 860 тилек бла тарыхуу келгенди, аладан 369-су эсепге алынганды эмда сюзюлгенди. Ол санда коллектив тилеуде да бардыла (12), омбудсмен бардырган при-

ёмланы кезиуде уа 164 заявлени алынганды. Тилеклени бла тарыхуулары асламы телефон эмда районлада Уллономочныйини ишангаллы келечилерини болушукълары бла белгиле этилгендиле.

Тарыхуулары бир кесеги жеринде тамалангандыла. Юч оюу халкъны асламыны сейирлери бла байламлы болгандыла. Бир-бир тилекле, алада белгиленген соруула жамауатын асламын чамландыргъанлары ючюн, энчи комиссия къураулы, алай толтурулгандыла.

Быйыл инсанладан келген тилекле бытлардан асламдыла (2019 жылда - 369, 2018 жылда - 336). Ала саулыкъ сакълауу, дарманла бла жалчытуу, урууну, тутмакълада турганын эркинликлерин сакълауу, следствие органын терсликлери, миграцияны соруулары бла байламлыдыла. Быйыл биринчи кере болуп, динни тутарга эркинлик бузулганына, информация бла жалчытууда, тегерекке къудуртени сакълауу кемчиликке тарыхуула этилгендиле.

Ахыры 2-чи бетдеи.

Жазылуу - 2020 Заман аз къалганды

БАГЪАЛЫ ОҚУУЧУЛА!
2020 жылны биринчи жарымына жазылуу кампания бошалыргъа аз заман къалганды. Аны себепли бир амал табыгъыз да, бу къыйматлы жумушун тындырыгъыз. Миллет азетибиз хар тауду юйюрге багъалы къонакълар кирсин, уллугъа-гиттеге да акъыллы сёз нёгер, оёгурлу кенгешчи болсун.

Бизни индексибиз - 51532

СЕБЕПЛИК Усталыкъ бийикликке жетерча онгла

Къабарты-Малкъарда WorldSkills Russia стандартлагъа кёрё 15 мастерской ачылганды. Республиканы юч окъуу учрежденилери «Билим берии» миллет проектти толтуруугъа федерал грантла алгандыла (битеу да 68,5 миллион сом).

Артыкъда бек суралган усталыкълагъа юйретуу жаны бла мастерскойла Къабарты-Малкъарны автомобиль-жол, гуманитар-техника эмда «Кзурулушчу» колледжлеринде ишлердиклери. Аланы хар биринде шеңдюю

ырыскы эмда техника бла жалчытылынган беш мастерской болушукъ: кузовлагъа бла женгил автомобильлерге ремонт этууне, жюк ташуучу машиналагъа къарагъан, къурулуш ишлеге, информация системала тышындан келген къоркъууладан къалай къоруулгандыларын тинтирге юйретген эм башхала. Алада усталыкъны тынгылы билдирча, студентлени билимлерин всдорюрча да битеу онгла къурулгандыла.

Усталыкълагъа хазырлауу араларын ачыгъа КъМР-ни Правительствооуну Председателини орунбасары **Марат Хубиев**, КъМР-ни цифралы айнууну министри **Ислам Ашхотов**, КъМР-ни жарыкъландыруу, илму эмда жаш тёлону ишлери жаны министрини къулуугун толтурууну **Ауес Кумуков**, профессионал билим берген учреждениланы оюучулары, иш беричюле да къатышхандыла.

**КъМР-ни Башчысыны
бла Правительствооуну
пресс-службасы.**

Проект Черек районгъа жетерча автоклуб

Кён болмай «Культура» миллет проектти чеклеринде Черек районгъа бек функциялы мобил комплекс берилгенди, деп билдирдиле муниципалитетни пресс-службасында.

Автоклубну чархлада концерт залгъа санаргъа болушукъ. Аны чыракълары, колонкалары, башы жабылуууругъа республиканы тамталары да аслам эс бурдыла.

эм башха затлары да бардыла. Энди узакъ эпдеде эмда башха жерледе да байрамлаы, жыйылулары сылтаусуз ётдюрюрге жарарыкъды.

Эге сала айтсакъ, «Культура» проект Россияны Президентини башламчылыгы бла бардырылады. Аны толтуруугъа республиканы тамталары да аслам эс бурдыла.

Эсепте

Айырмалылары тийишлисича көргөндиле

РФ-ни МЧС-нин КъМР-да Баш управленисында Эвакуация жаны бля комиссияны көгөшө этгенди. Анга КъМР-нин Правительствосуну Прәдседатели биринчи орунбасары – республиканын эвакуация жаны бля комиссиясыны таматасы **Сергей Говоров** кытышанды.

Жыйылында ошобоздеги жылны эсеплерин чыгыр-

аргандыла. Табийгъат эм технологи кыйынлыкты элени кезиунде эвакуация ишлерин тап кырал бардыргъан органны келечилери - муниципал кыралчуланы, министрстволаны бля ведомстволаны ишчилери - Эвакуация жаны бля комиссияны сыйлы грамоталары бля саугалангандыла.

Ызы бля келир жылгъа

да борчла белгиленгенди. РФ-ни МЧС-нин Къабарты-Малкъарда Баш управленисыны таматасы орунбасары **Ана-**

ТАППАСХАНЛАНЫ Аминат.

Борчундан хыйлаыкъ бля къутулмазса

Ахыры.
Аллы 1-чи бетдеди.

РФ-ни Саулукъ сакълау министрствосуну «РФ-де туберкулезгъа кыажу мадарланы игиледируно юсюнден» бегили да толтурулды. КъМР-де. Быйылы 9 айында колониладан ол ауруудан кыйналган 11 адам эркин этилгенди. Ала барысы да эсепте алынгандыла.

Тормеден чыгырланы асламы уа жуукълары бля байламлыкъланы тас этпеди, аланы документ-жери, юйлери, ишлери да жокъду. Болсада ала кыайтарыл аманлыкълыгъа кытышды, аланы жамаут жашауыгъа кыайтарыр мурат бля КъМР-ни Уруну эм социал кыоруулау министрствосуну торлю-торлю жумушла бардырды.

Ведомствону башчысы **Асанлы Аминат** айтханына кере, эркин болгъанлагъа хакъсыз кийимле, аш-суу бля хуржула бериледи. Саулукълары осал болгъанлагъа ме-

дико-социал экспертизадан ётоп, сакълыкъланы тохташтыргъа, пенсия аларгъа, документтерин тас этгенлеге паспортлары кыайтаргъа болушдыла. Жуукълары бля байламлыкъланы жангиртуугъа себеплик да этиледи.

Министр республикада социал болушукъ берген энци учрежденияла болмагъанларын белгилегенди. Алай тутмакъланы саулукълары, жашау болумлары эсе алынп, алагъа халкыны социал жуумушларын тамамлагъан негда психоневрология себеплик берген учреждениялада жашаргъа эркин этиледи. Жылны алындан бери уа инсанлар бля къауымдан 34 адам аллай энци жердеде жашайдыла, аладан 27-си сакъатладыла.

«КъМР-ни инсанларын иш бля жалчытыгъа себеплик этир кырал программаны чеклеринде да тамамландыла тий-

ишли мадарла. Билтыр иш излеп тутмакъландан чыгырлаландан, ол санда жууула эркинликлери сыфырлымай тартылгъанланди да, 60-ха жуукъу келгенди, быйыл а – 40-сы. Билтыр иште 6 адам тохташанды, быйыл 7-си.

Жыйылында ФСИН-ни КъМР-де Управленисыны башчысы орунбасары **Аслан Канкулов** да сёлешигенди. Ол а докладында тутмакъланы тормеде тургъан жылланы ичинде администрацияны буюркуларына боисунургъа юйрени, кеслери алларына жашау аталмагъанлары бля шагырай этгенди. Аны айтханына кере, быйыл секретариатны эсебинде 40 жумуш барды, аладан 14-сю толтурулгъанды, къалгъанлары уа алыкъа болжаллары жетмегенди.

Кенгеш жууалы органны эсептеулеге къабыл керюу бля бошталганды.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

кере, излемлеге тийишлиликде, 30 жыллары толмагъанла энци окуу программалагъа кере билими аладыла (оъзгъан окуу жылда – 91 адам).

Аны бля бирге уа тутмакъланы 22 усталыкъгъа юйренирге болушукъланды, шуктур, маляр, плитка салычу, автомеханик, тигиуу дегенчалгагъа. 2018-2019 окуу жылда уа 620 адам профессионал билим алгъандыла.

Ахырында правительствону комиссияны секретари **Зарета Бжекишева** алгын жыйылыларында чыгарылгъан ошула кылай тамамлангъанлары бля шагырай этгенди. Аны айтханына кере, быйыл секретариатны эсебинде 40 жумуш барды, аладан 14-сю толтурулгъанды, къалгъанлары уа алыкъа болжаллары жетмегенди.

Кенгеш жууалы органны эсептеулеге къабыл керюу бля бошталганды.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Инсанланы эркинликлерин сакъларгъа итинип

Ахыры.
Аллы 1-чи бетдеди.

Бу кезиуде Уполномоченный районлада бля шахарлада 7 прим (билтыр – 9) бардыргъанды, организациялада, предпрятиялада, торлю-торлю учреждениялада уа 29 тобушю болгъанды.

Эсеплени чыгарыла, Умакъланы Борис быйыл Уполномоченныйге келген таргыгуланы, тилеклени асламы жашау журтла бля жалчытуу эркинликле-

ге бузукълук этилгени, сакъатланы излемлери толтурулмагъанлары, кырал эм муниципал власты органны ишлерин негда право актарыны терликлери бля байламлы болгъанларын билдиргенди. Коммунал сферда, пенсия бля жалчытууга, эксюс сабилеге жашау журтла бериге таргыгула, хар замандача, кепдило.

Ахырында Борис Муштафеевич мындан ары республиканы инсанла-

рына хакъсыз качество медицина болушукъ бериллери, дарманла бля жалчытууга, логотип болгъанлары, ол санда эксюс, кырал адамлары болмагъан сабилени, жашау журтла бля жалчытуу мадарла энци контролда болушукъларын чертегенди. Аны бля бирге «Доступная среда» программа кылай толтурулгъанында энци маганна бериллики. Ол а саулукълары осал болгъанлагъа чырмаусу жашау халпа жу-

рауға бурулууду.

Омбудсмен докладын сюезе, советни келечилери **Атталаны Жамал, Николай Маслов, Хабас Еважук** эм башхала да сёлешигенди. Ала Уполномоченный, аны аппараты бля кыралгъан байламлыкъланы, бирге толтурулгъан ишлени ослеринден айтхандыла эмда жылны ичинде тындырилгъан жумушлагъа ийи багъа бергенди.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Улуу Хорламны
75-жыллыгына

Жанын аямай сермешгенди

Эки жанындан да толук атылган таушула адамланы сангырау этпеди. Бир кезиуде ол тийрени шолукъ басады. Сора биряздан околдан околха, ауудан ауугъа, солдатдан солдатка танка келди деген сёзле эшитиле башлайдыла. Аскерчиле, башларын чунгурладан чыгарып, ала таба кырайдыла.

«Тигрле» Германияны командованисыны Улуу Ата журт урушда бек ишануу саутту болгъандыла. Темири алай кыалын эм кючю болгъанды, аны хар толну огуу тешалмагъанды. Ала бизни аскерлеге кеп халеклик салгъандыла.

Бир заманда болгъаны тигрети, горлодетип, тегерек-башны кылыртып, букъу этдирин околпаны биринчи тизгинлерине ол танка чыкдыла. Кеп да туюл эдиле - битте да юч. Кенглигени тизилп келди. Эки жанында дагыла артаракъда, ортадагы уа, тоу атхан быргъын да ёрге буруп, бириселден алгъаракъда.

Бизни точула аланы жуугуракъ келиклерин сакълайдыла. Жаланда бир айтханы урурга керекди. Кесин да эм кырынусуз жерине. Экинчи марап атаргъа заман, онг да боллукъ туюлду.

Танкпа уа околпаны би-

ринчи тизгинлерине жуукълангандыла. Буюткон бля ортадагы. Бизни чунгурлада алгъаракъда бир тоу болды. Юсюнде да чырыла атылып, тышындан кырагъан кырмазча, букъурулуу. Алдагы танк жуукъ келди, бир кезиуде быгъынны была таба бурды. Ол такыйракъда точула аны марап атадыла. Биринчи окъ аны кырынусуз жерине тиди эм оспагъатпай аны бля туюк чыгъан жетдиргенлеринден сора, танклары жибередиле. Ала бля болгъаны малтат ётоп кетерик сундула. Алай совет аскериле кырудан да кыаты эдиле. Жанларын-кыанларын аямай немис танклары наудыргъандыла, койдоргенди.

Къаража да нёгерлер бля бир нечча танкны кыра тютюнлери бардырды. Алай биланы ахырлары керюмейди. Нёгерлери да жоюлуу. Герий улгъ жангыз къалгъанда, къолуна гранат алып, танк туюбне секирди. Ахыр соллуу бля бирге дагыда аладан бирин жокъ эти. Ата журтлары кыоруулай жан бергенлема, ол да жашаргъа насыл болурга сюйгенди. Алай къадад анга башха бууркъу этиди.

ОСМАНЛАНЫ Хыяса.

Жыйылы

Тёлюлени араларында байламлыкъла къурауну амалларын излей

Искусстволаны Шимал-Кавказ институтунда бу кюнде болгъан тобушюде сёз жаш адамланы араларында халлагъа аталганды. Анга, бу окуу кюнде билим алгъанладан сора да, республиканы башха вузларындан студентле да кытышандыла.

Бу маганлаы ишени КъМР-ни Граждан обществону институтлары бля байламлыкъла журтютуу эмда миллетлени ишлери жаны бля министрствосу Шимал Кавказда жаш тёлү тренинг ара бля бирге кырурганды. Анга СКГИИ-ни проректору Эфендиланы Фуат, Министерствону бляюмюно таматасы Рахыланы Мурат, КъМР-ни Жаркъландыруу, илму эмда жаш тёлюно ишлери жаны бля министрствосуну бляюмюно таматасы, 2018 жылда «Росейни лидери» Битеурсей конкурсында хорлагъан Гылыланы Мурат, республикада Мус-

лимманланы дин управленисыны прәдседателини орунбасары Алим Сижажев, КъМР-де «Халкыны саулугъуу бек улуу кюч»

ны башчысы Екатерина Борисевич ачханды эм бардырганды. Ол билдиргенге кере, ала жылны ичинде жаш адамланы байламлыкъланы юсюнден болганды.

«Ол да бошдан туюлду. Алгын ата-анала юйретип тургъан эселе сабиллерин жашау этрге, бусогъата уа социал сөзле юйретиле. Алай бля кичилени бля абданлары араларында айрыулуку улупдан улуу бля барды, - дегенди араны башчысы. Экспертле да социал сөзледе оюмуну бек сакъ болуп жазаргъа кереклисин, бир сөз билеуге улуу хала салыргъа боллугуну эсертгендиле.

Андан сора сахнадагы экранда жаш адамланы араларында бардырылгъан тинтилулеге жоралангъан документли фильмле кергюзюлгенди, алагъа кере экспертле ол негда башха тема бля байламлы соролууга кере кеслерини оюмларын айтхандыла.

Тобушуну кезиунде бир-бир жашла, кызыла, ата-анала аланы анылмагъанларын, тенглери

байламлыкъланы юсюнден болганды.

«Ол да бошдан туюлду. Алгын ата-анала юйретип тургъан эселе сабиллерин жашау этрге, бусогъата уа социал сөзле юйретиле. Алай бля кичилени бля абданлары араларында айрыулуку улупдан улуу бля барды, - дегенди араны башчысы. Экспертле да социал сөзледе оюмуну бек сакъ болуп жазаргъа кереклисин, бир сөз билеуге улуу хала салыргъа боллугуну эсертгендиле.

Андан сора сахнадагы экранда жаш адамланы араларында бардырылгъан тинтилулеге жоралангъан документли фильмле кергюзюлгенди, алагъа кере экспертле ол негда башха тема бля байламлы соролууга кере кеслерини оюмларын айтхандыла.

Тобушуну кезиунде бир-бир жашла, кызыла, ата-анала аланы анылмагъанларын, тенглери

деген жамаут организацианы прәдседатели Марина Гоплачева, орус килисаны келечиси отец Василий, дагында башхала кытышандыла.

Тобушуну Тренинг араларында улуу тинтиле бардыргандыла, эсеплерин башда атлары айтылгъан экспертле чыгаргандыла. Алагъа берилген соролудан бири тёлюлени араларында

байламлыкъланы юсюнден болганды.

«Ол да бошдан туюлду. Алгын ата-анала юйретип тургъан эселе сабиллерин жашау этрге, бусогъата уа социал сөзле юйретиле. Алай бля кичилени бля абданлары араларында айрыулуку улупдан улуу бля барды, - дегенди араны башчысы. Экспертле да социал сөзледе оюмуну бек сакъ болуп жазаргъа кереклисин, бир сөз билеуге улуу хала салыргъа боллугуну эсертгендиле.

Андан сора сахнадагы экранда жаш адамланы араларында бардырылгъан тинтилулеге жоралангъан документли фильмле кергюзюлгенди, алагъа кере экспертле ол негда башха тема бля байламлы соролууга кере кеслерини оюмларын айтхандыла.

Тобушуну кезиунде бир-бир жашла, кызыла, ата-анала аланы анылмагъанларын, тенглери

Бек игилени

Конкурс Бек игилени сайлагъан тынч туююл эди

Бу кюнде КъМР-ни Маданият фондунда сакъий эм жаш тёлү сурат чыгармачылыкны «Мени туугъан жерим тин байлыгын сакълау жаны бля байламчылыгым» деген конкурсуны эсеплерин ачыкълагъандыла. Аны Табийгъат эм маданият байлыкъланы сакълау фонду бля Тарых эсгертемелени бля маданиятны

Геннадий Темирканову айтханына кере, хорлау-болгъаны сайларгъа тынч чыгармачылыкны «Мени туугъан жерим тин байлыгын сакълау жаны бля байламчылыгым» деген конкурсуны эсеплерин ачыкълагъандыла. Биз бля ол ата-аналагъа фамулу сабиле ёсдоргенлерине жорек ыразылыгын билдиргенди.

сёзюн алыгъыз, ата-аналарыгызгъа дайым хурмет бергенле тургъуз», - деп насихат этгенди ол.

Созайланы Ахмат а хорлагъанлары ишлерини юсюнден толу катарлагъанды эмда келир жылда жангы конкурсу кырууларынын билдиргенди. Къарчаланы Аминат а: «Аллыгъада суратлада сабиле бизни республи-

кыоруулау битеурсей бирюгюнню КъМР-де бляюмю кырургандыла.

Жыйылуучу аны таматасы **Созайланы Ахмат** бардырганды. Балаланы кыуанчы халда алгышларгъа КъМР-ни Художниклерини союзуну таматасы **Геннадий Темирканов**, КъМР-ни Парламентини Кълтура, жамаут ишлери уле эм информация политика жаны бля комитетини башчысы **Борис Паштов**, культура министрини орунбасарыны кылулугун толтурулгъан **Къарчаланы Аминат** келгенди.

Конкурда жюзге жуукъ иште кыралгъанды.

Борис Паштов, сёз айта, ёсе келген тёлюге жашауларында тыз жолну табарлары тежегенди эмда адет-намысны кыты тутаргъа чыгарганды. «Келир жыл Улуу Хорламгъа жораланды. Уруш - ол бек кой-сыз затды, анга Улуу деп, бизни ата-бабаларыбыз кеслерини багырлыкъландыруу, жашауларыны бизни хорламгъа келтиргенлери ошуну айтдыла.

Буютконде ол кыялы кызауаны ветеранлары бля кезден-кезге ушакъ бардырылгъан жалаанда эки тёлү барды - сиз, сабиле, эм биз. Аны ючюн, балала, тамата тёлюно

кабызны бля аны миллетлерини адет-төрелерин, эсгертемелерин кылай суратлагъанлары кере ала нынтты патриотладыла деп къоркъмай айтлыкъланы, - деп, конкурсу кытышханлагъа жашауларында жангы бийликчиле чыгарларын тежегенди.

Конкурсу эсеплерини келе. Жашаулары Ахмат «Кыла» деген иши бля биринчи жерге тийишли болганды. Дипломланы бля саугаланы Геннадий Темирканов бля Борис Паштов бергенди.

ТОКУМАЛАНЫ Салим.
Суратны автор алганды.

ПРОЕКТ

Биринчи болушукъ эте билиуню - хар кимге да

Къабарты-Малкъар кырал университетде «Кыошакъ эм профессионал билим беруу программаланы бардыргъан организациялада инсанланы тохтаусу биллериин ёсдюрю» деген проект ишлене башлагъанды.

«Хар кимге жангы амалла-эм Билим беруу-проектлени чеклеринде келле биллериин ёсдюрюге негда жангы усталык аларгъа онг табаргъандыла. Белглиисича, Росейни Уруну кодексини 214-чо статьясына тийишлиликде хар ишчи да биринчи болушукъ бере билрге

керекди. Бизде уа алай юйретуу программала хакъсыз бардырылыкъландыла - деп билдиргенди КъМКЖУ-ну ректору Юрий Альтудов.

Бу кюнде «Катастрофаланы медицинасында» программа КъМКЖУ-ну «Точка кипения» арасында да ишлеп тебергенди.

Проект ожнети кюнню бардырылыкъланды. Аны чеклеринде 2100 адамны окуу мурат болгъанды да, биогонлюкде аланы саны юч мингден да атлагъанды. Курслагъа жюргенле «Салуклу жашау», «Катастрофаланы медицинасында» эм «Кыйын болумгъа тыошенлеге госпитальгъа бери медицина болушукъ беруу» деген бляюмлени мурдорлары бля шагырейниридик-

ле, биринчи болушукъ бериге юйрениридикле, лекциялагъа, мастер-класслагъа да жюрюкюлдю.

Ахырында экзаменденен этгенлеге шагыратлыкъланы кыуанчыла берилликди.

Программаладан бирине кытышларгъа энтча кеч туюлду. Аны ючюн КъМКЖУ-ну НТИ преектле эм жамаут ишле бля байламлы департаментини билдириге керекди. Аны телефон номери: **89604233707** эм электрон адреси: **kbsu_profcent@mail.ru**.

МАГОМЕТАНЫ Сулейман.

Къайгырыу

Сабийлеге – жумушакъ оюн майдан

КъМР-ни тиширзуларыны биригиюно эм Нальчик шахары мэриясыны башламчылары бла Къоз бахтада сабий оюн майдан ачылганды. КъМР-ни тиширзуларыны биригиюно башчысы **Аулит Каскулова** айтханнга

кёре, ол муниципал программаны чеклеринде курулганды отурулу ишди. Анга ара шахарында жашагъанлары хар бирини да киринглары барды. Жаланда ала къоранчланы жарымын боюнларына алыргъа

керекиде, къалганына а кырал береди. Бу оюн майданы ачылууна КъМР-ни тиширзуларыны биригиюу, Сбербанк, Россельхозбанк, Ростелеком, КъМР-ни Парламенти, КъМР-ни Профсоюзларыны Федерациясы, «Идда» рестораны иелери, Нальчик шахар округу депутатлары къошумчулукъ этгенди.

Сабий майданын проектин КъМР-ни башчысыны кенешчиси, архитектор **Аслан Бидов** къураганды. Бир терек неча бир колую кесилгенди, шахарчыла солурга сыйгън Къоз бахтага заран къошмгенди.

КъМР-ни Башчысыны кенешчиси **Уналаны Аминат** тиширзу

улары биригиюне былай ише къатышханна ырызлыгын билдиргенди эм шёндого дуняда адамла жашаган жерлерин, арбазларын къалай кёрюге сюе эселе да, бир онугъа келип, аны кырвал къурамлага билдирсе, иш жеринден тебергин чертгенди.

Шёндого дерн Къоз бахтага кюн сайын кёп ата-анала сабийлери бла келип тургъанлыкъга, гитчелеге солурга, ойнаргъа тийишли жер жокъ эди. Энди аллай онла бардыла.

БАЙСЫЛАНЫ Марзият.
Суратла авторнудула.

Хазырлану

Жер-жерледе – омакъ жасалгъан назыла

Жангы жылга хазырлану къыстау барады. Шахары администрациясыны маданийт бёлюмюнден билдиргенлерине кёре, Нальчикни эмда анга жуукъ элени ара майданларын оналты назы терек жасарыкъды. Ала Келишилюкно, 400-жылкык аты, Абхазия майданлада, Къабарты, Кадьров орамлада адамла солугъан жерледе, Профсоюзланы, Кырал концерт залыны, «Восток» кинотеатрны, «Галерея» сатыу-алуу араны, Курзалны алында да сюелпидиле. Бир-бир орамлада уа жомакъланы жигитлери, уллу ариу жулдзула да абаданланы, сабийлени да къууандырдыла.

Ариу назыланы жашау юйлени алларынды да кёрюрге болуукъды. Хасания, Дубки, Кенже, Адиох, Вольный Ауул, Акъ-Суу да бир жаында къалмагъандыла, алада да жасалгъан назыла сюегенди.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.
СУРАТЛАДА: Нальчикде назы терекле. Суратланы автор алгъанды.

Адетперибиз

Келинни ау, къол, бота жаулукъларыны белгиси

Биринчи баш ау жаулукъ – элге аркин болгъаны.

Экинчи баш ау жаулукъ – юйге аркин болгъаны.

Ююнчюсю – намысы бла келгенини белгиси.

Онг къолунда къол жаулукъ – арбазъма ишлеримке дегенни белгиси.

Сол къолунда къол жаулукъ – тукумуна жумуш этеримке, къуру келмегениме деп билдиреди.

Бота жаулукъ – башыма ишлеримке дегенни белгиси.

БОСТАЛЛАНЫ Зубайда.
«Къырачай» газет.

САКЪЛЫКЪ

Ахчагыздан къоруу къалмаз ююн

Сбербанкдан эсерттелерине кёре, аны къоркуусулукъ бёлюмю ишчилериз деп, адамлакъ сёлешип, алапы алап, ахчаларын урлагъанла бардыла. Хыйлачыла карталыкъ бла жаныгъан операцияла ишчилериз деп, аны кюнде жазарды. Адам онга ырызлыгын берип, ахчаны белгиленген сёхта ийгенлей, амалчычыла тас болодыла. Алай кезиуледе ахчаны бир торло

сёхта кёчюрюрден алгъа, брокер компанияны Ара Банкины сайында тобаргъа, аны лицензия болгъанын бла къалганын билдире керексиз. Брокер неча дилер компанияланы сёхтары юридикский лицюна берилериде, амалчычыла уа ала аны бир адимчыкъ болуууула. Хыйлачыла социал сетелени да тири хайырпандыла. Ала онда онлайн-соруула бардырадыла, алапы этенлеге уа ахча сауугъа бериге айтадыла. Алай аны ююн о, инсон алакъ кертюсиден бирээ ахча ётдорюрге керек болды. Ол тенею ийгенлей, ахчасыз, саугъасыз да къалды.

Жангы жылны байрамларына сайтлада билетле сатхан хыйлачылардан кесигизни сакълагъыз

Кууанчланы алында Роскомнадзор Жангы жылны байрамларына билетле сатхан сайтуу бла адалыны энци шартларын законсу жыйшыдырган сайтлардан керн болурга чакъырады. Алада адамны тукуму, аты, атасыны аты, телефонну, банк картасыны тарихлери, электрон почтасыны бла ююнсю адалерси эркиликсиз суралдыла, алай ала жашырындыкъ сакъланырларына уа ышандырмадыла.

Роскомнадзор алай сайтуу къоркууу болгъанларын эсертеди. Нек дегенде адаманы энци шартлары башха заттода хайырпандыгъа болуууула. Билетле сатп апаргъаны алында сайтуу аны ишн бардырыгъа аркин болгъанларн бла къалганын, ала оиз берген шартларыны къалай жашырганын эмда

УЧРЕДИТЕЛЪЕ: КЪАБАРТЫ-МАЛЪСАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактор
АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДАКЦИЯ:
ТЕКУЛАНЫ Хауа (баш редактору орунбасары)
ЖАНГУРАЗАНЫ Нажабт (баш редактору орунбасары),
ТОКЪЛУЛАНЫ Борне (жууялы секретарь),
ТРАМЛАНЫ Зуура,
МУСУКАЛАНЫ Сакнат,
ТИКАЛАНЫ Фатима,
УЛЪАШАНЫ Мурат.

ТЕЛЕФОНЛА:
Редактору примчаны - 42-43-01.
Баш редактору орунбасары - 42-38-21, 40-44-82.
Жууялы секретарь - 42-66-85.
Секретарь - 40-93-62, Корректор - 42-63-52.

РЕДАКЦИЯНЫ БЕЛОМЛЕРИ:
Пешитка эм право - 42-24-02, 42-67-68.
Экономика - 42-66-73.
Култура - 42-66-76.
Социал ишле - 42-75-82, 40-59-18.
Курортла, туризм эм спорт - 40-39-93, 42-66-71.
Окуучулар бла байламчыла хабартокуу эм жазылуу - 42-37-94.
Энци корреспондент - 42-68-72.
Операторла - 40-28-49, 42-39-65.

Редакция авторла къагыт жюриетмейди. Кюл жазыла Россияны элчилери эм ала артка къалгъарымайдыла.

Газетде басманган материалда айтылган оюмла редакцияны оюму бла кешимеге болуууула. Алада айтылган хар зат ююн Россия Федерацияны Басманы юсюнде законну тийишлиликке материаланы авторлары кешери жууууула.

Редакция авторлардан 400 газет тизгинди (машина бла жазылган 5-6 бет) кешпи алынды.

Газет Басманы эм астамды информацияны эркинликтерин къоруулаууу жана бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 2016 жылда 19 декабрде регистрлана этгенди.

Регистрация номер – ПН № ТУ 07-00118. Индекс - 51532

Газетни басмагъа «КъМР-Мелна» ГКУ-ну юмюлгюр слагъысы хазыр этгенди.

Газет «Тетраграф» ООУ-ну типографиясыла басманганганды. Нальчик шахар, Ленин аты проспекти, 33

Газетни ислерине тапшыруу ююн КъМР-ни почта сакъланы федерацияны Управленийсы жууууула. Телефонна: 76-01-21

Газетини роинищага сатыу ююн КъМР-ни «Роспечать» акционер общество жууууула. Телефон: 42-69-34

Газет хыйлакъга юч керек чыгъарды - геурге, орта, шабат, къоулсе.

Номерге графике керн 19.00 сагъатда къол салында. 20.00 сагъатда къол салынганды

ГАЗЕТНИ НОМЕРНИ ЧЫГАРГЪАНЫЛА:
Курудаланы Сулейман - дежурный редактор, Куучуланы Сафит, Кешичуланы Зульфия - жууялы секретары орунбасарлары, Геяланы Валентина - (3-чю бет), Баллианы Феруза - (4-чю бет), Зезаланы Лида - (4-чю бет) - корректорла.

Тиражы 1457 экз. Заказ № 1166
Багъасы 10 сомду.

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗАТЕЛЪЕНЫ АДРЕСИ:

36000, Нальчик шахар, Ленин аты проспекти, 5.
Электрон почта: ebor_50@mail.ru

Эсе тутуу

Айтхылы футболчуну сыйын кёргендиле

Нальчикде Т.К. Мальбахов атлы миллет аны атыгъан билим-текада айтхылыкъ футболчу Александр Ладинювич Апшевин эсгергенди. Ол кюн ары аны юйюрге, жуууулары, тенгилери келгенди.

Белгилли совет спортчугъа быыйл 80 жыл болуукъ эди. Аны сейрилик фахмууну, иш келлюлюню, адамлыгын юсюнден экиге айланган къарындашы Анатолий Апшев, «Спартак-Нальчик» команданы алгынны капитаны Валерий Сижажев, Россейни Жамауат палатасыны члени Заурби Нахушев, Къабарты-Малкъарны

сыйгени Майданнга чыкъганды, толун аныча этген болмагъанды. Школада анга арыйтала билмегени ююн «мотор» деп окуна атагандыла.

Нальчикчи «Спартак» жетишмилли болуруна Апшев уллу къыйын салганды. 1959 жылны чемпионатында ол 26 матчдан 25-не къатышканды, кызы бла Москваны «Динамо» кёчгенди, анда атлары айтылган Яшин, Дарев, Аничкин дегенча футболчула бла ойнагъанды.

Алай аны спорт жашауунда Горжонко командасында болдурган жетишми энчи

Туугъан республикасына къайтханда, СССР-ни чемпиону Александр Апшев нальчикчи «Спартакны» алгъа чыгъарына къайгырады. 1965 жылда, битю матчларында хорлап, командабыз РСФСР-ни биринчилигини финалына етеди. Спортчулары алгъышларга стадионга 20 минг адам жыйылганды, ол кюнню къарачула кёп заманыны эсгергенди.

Айтхылыкъ футболчуну эсгере, жыйылгъанла ол адетте, намысха бек къаты болгъанын, абадан сабий бла да кесин бирча ариу жюриоте биленин черткенди. Туугъан элине орамгъа бла стадионга, Нальчикде олимпиада резервли спорт школгъа аны аты аталгъанды. Анга хораланып, жыл сайын сабий командаланы араларында жалкъла аралы турнир бардырылды. Алай бла мактаулу футболчу, ариу ишле адам республикасыны спорт тарыхында кесини огурулу ызын къыйганды.

КУЛЪАЛАНЫ Зульфия.
Суратла авторнудула.

Спорт

Россейни чемпионатына къатышырыкъды

«Олимпийская деревня»-80 атлы Спорт къалада Москваны грек-рим тутушуудан чемпионаты этгенди. 118 айрмалы спортчу ара шахарыбызны атындан Россейни чемпионатына къатышыр ююн къаты къоршегенди. Аланы араларында Элбрус райондан Хаджиланы Ислам да.

Жаш аурулуклары 87 килограммга дерн болгъанлары къаумууда кююрге беш керн чыкъганды, аладан тёртюсюнде хорлагъанды. Финалгъа ётер ююн баргъан тутушууда ол 2:3 эсеп бла къыралны бек кючлю гёждеринден бирине оздурганды. алай ююнчю жер ююн сермешни уа болжалдан ала хормла бла бошганды.

Алайды да, Хаджиланы Ислам турнирде ююнчю жерни

къар эмда Москва ююн. Кёп болмай Исламга «Россейни спортдан устасы» деген ат аталгъанын да белгилереди.

Анатолий ТЕМИРОВ.

Умугландыргъан жаш боксчу

Москвада «Спорт – жашауу мардысы» деген миллет проектни чеклеринде СССР-ни сыйлы тренери Борис Грековну хурметине Боксдан ХХХ Битюрросей турнир этгенди. Анга Россия Федерацияны 60 субъектинден 12-13-жыллык жашчыкъла къатышкандыла – битю да 365 адам. Эришилени эселерине кёре, 2020 жылда къыралны жыйымдыкъ командасы къуарлыкъды.

Турнирде Элбрус районну «Элбрус» сабий-жаш тёлю спорт школгъа жюриот юйренген Гезаланы Далхат аурулуклары 41,5 килограммга жетгенлени араларында эм кючлю болганды. Бытыр да алай эришилмеде хорлагъан улун бу жол да биринчи сер-

болуп къол кётюргенди. Гиртич спортчугъа, сауугъаладан сора да, Римде Олимпиада оюнаны кюмюш призёру Сергей Сивко тохташдыргъан энци приз да берилгенди. Аны насихатчысы Хаджиланы Тимур айтханнга керн, тауусула тургъан жыл Жежа улги жетишимлеге жетгенди. Ол Шимал-Кавказ округуну жаш адамларыны араларында биринчиликде хорлагъанды. Россейни биринчилигинде, дагы да уллу турнирлени талайнда эм кючлю болгъанды.

Далхат спорт бла къоршегени алай кёп болмайды. Алай а ол 64 тубешу бардырганды эмда аладан жаланда экинде хорлатханды.

Анатолий ТАЛБАЕВ.